

СУДОУСТРІЙ. ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА

УДК 347.97

DOI: 10.32342/2709-6408-2020-1-1-21

О.В. АНТОНЮК,

кандидат юридичних наук,

викладач кафедри права Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ, ПРОБЛЕМАТИКА І НЕГАТИВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗРОСТАННЯ ПОРУШЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ПРАВ АДВОКАТІВ ТА ГАРАНТІЙ ЇХ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті детально висвітлено проблематику та негативні тенденції зростання кількості обшуків в адвокатів і в адвокатських об'єднаннях; процесуальні особливості неврегульованості процедури захисту адвокатської таємниці; комплексна законодавча невизначеність за відсутності прямих процесуальних норм захисту адвокатської діяльності; прогалини в запобіганні забезпечення професійних прав та гарантій адвокатської діяльності. Також наведено приклади порушення професійних прав та гарантій адвокатської діяльності та адвокатської таємниці. Застосовано метод наукового дослідження, спостереження, аналізу, узагальнення. Визначено тенденції зростання зазначених порушень та виокремлено рекомендації і способи їх врегулювання в умовах сучасного розвитку права та держави в Україні. Конституційне право на професійну правову допомогу має розглядатися як один із ключових елементів механізму здійснення права особи на судовий захист (ст. 55 Конституції України) та здійснення повного обсягу конституційних прав і свобод громадян. Відповідно до ст. 64 Конституції України конституційне право кожного на професійну правову допомогу не може бути обмежене. Ніхто – ні громадяни, ні держава – не має права перешкоджати наданню правової допомоги. Однак слід зазначити, що ці та інші гарантії адвокатської діяльності спрямовані на надання клієнтам ефективної юридичної (правової) допомоги та є системою гарантій, гарантованих державою від будь-якого зовнішнього впливу. Відсутність оперативного судового контролю за питанням тиску на адвоката, нехтування органами досудового розслідування заборони ідентифікувати адвокатів із клієнтами, відсутність механізму швидкого конкретного правового реагування, відсутність схильності держави реагувати на кожен випадок такого порушення безпосередньо пов'язаний з відповідальністю та поблагливістю у вигляді покарання за вчинення цих злочинів.

Ключові слова: адвокат, адвокатська таємниця, право, захист, закон, законотворчість.

В статье подробно освещены проблематика и негативные тенденции роста количества обшуків у адвокатов и в адвокатских объединениях; процессуальные особенности неурегулированности процедуры защиты адвокатской тайны; комплексная законодательная неопределенность при отсутствии прямых процессуальных норм защиты адвокатской деятельности; пробелы в предотвращении обеспечения профессиональных прав и гарантий адвокатской деятельности. Также в работе приведены примеры нарушения профессиональных прав и гарантий адвокатской деятельности и адвокатской тайны. Применен метод научного исследования, наблюдения, анализа, обобщения. Определены тенденции роста указанных нарушений и выделены рекомендации и способы их урегулирования в условиях современного развития права и государства в Украине. Конституционное право на профессиональную правовую помощь должно рассматриваться как один из ключевых элементов механизма осуществления права человека на судебную защиту (ст. 55 Конституции Украины) и осуществление полного объема конституционных прав и свобод граждан. В соответствии со ст. 64 Конституции Украины конституционное право каждого на профессиональную правовую помощь не может быть ограничено. Никто – ни гражданин, ни государство – не имеет права препятствовать оказанию правовой помощи. Однако следует отметить, что эти и другие гарантии адвокатской

деятельности направлены на предоставление клиентам эффективной юридической (правовой) помощи и являются системой гарантий, гарантированных государством от любого внешнего воздействия. Отсутствие оперативного судебного контроля за вопросом давления на адвоката, пренебрежение органами досудебного расследования запрета идентифицировать адвокатов с клиентами, отсутствие механизма быстрого конкретного правового реагирования, отсутствие склонности государства реагировать на каждый случай такого нарушения непосредственно связан с ответственностью и снисходительностью в виде наказания за совершение этих преступлений.

Ключевые слова: адвокат, адвокатская тайна, право, защита, закон, законотворчество.

Постановка проблеми. Конституційне право на професійну правову допомогу необхідно розглядати як один із ключових елементів у механізмі реалізації права особи на судовий захист (стаття 55 Конституції України) [1] та реалізації всього обсягу конституційних прав і свобод громадян.

Зростання тиску на адвокатуру загрожує погіршенням стану дотримання прав людини в Україні. Обидві тенденції мають бути оцінені, а висновки – через інструменти для змін у державній політиці в цій сфері – дієво-процесуально врегульовані та імplementовані в законодавство України.

За змістом ст. 64 Конституції України [1] конституційне право кожного на професійну правничу допомогу не може бути обмежене. Ніхто – ні громадяни, ні держава – не має права перешкоджати отриманню правової допомоги.

Неприпустимість ототожнення адвоката з клієнтом є однією з найгостріших проблематичних тенденцій, зростання яких потребує наукового дослідження, аналізу, правового обґрунтування з метою подальшої законотворчої ініціативи та процесуальної реалізації висновків науковців та практиків у цій сфері для встановлення чітких законодавчих запобіжників і конкретних видів відповідальності посадових осіб.

Способів впливу на адвоката через інструмент ототожнення адвоката з клієнтом є декілька, і стурбованість викликає саме проблематика зростання кількості таких випадків через «вживлення» в повсякденну процесуальну роботу певних схем позапроцесуального тиску та усунення адвоката із справи; психологічного, фізичного, матеріального впливу на адвоката в ході обшуків його робочого місця та місця його мешкання; психологічне примушування клієнта відмовитися від адвоката; відведення адвоката із справи шляхом створення штучних умов для відводу адвоката в процесуальний спосіб.

Сучасний стан цієї проблеми є загрозливим через зростання кількості подібних випадків. Професійні права та гарантії адвокатської діяльності попри конституційну, процесуальну та профільну законодавчу базу – під виглядом невідкладних процесуальних дій – порушуються із завуальованою метою: або намагання порушити адвокатську таємницю, або – порушити процесуальні гарантії професійної діяльності адвоката, або психологічно змусити адвоката усунутись від ведення справи клієнта.

Неврегульованість процесуальних та правових механізмів, які б могли бути чіткими правовими маркерами і беззаперечними процесуальними способами захисту адвоката в кримінальній справі є реальною і не вирішеною проблемою, яка гостро потребує визначеного способу захисту і судового контролю.

Виклад основного матеріалу. Сучасний розвиток права та інститутів державних органів досудового слідства, враховуючи нову хвилю судово-правової реформи, яка може суттєво вплинути на подальшу долю адвокатури в Україні; стрімке поширення випадків тиску на адвокатів з боку держави, особливо правоохоронних органів, проведення безпідставних оперативно-розшукових та слідчих дій щодо адвокатів та членів їхніх сімей; збільшення кількості випадків посягання на життя, здоров'я, особистість безпеку, недоторканність житла та іншого володіння адвокатів; непорушність адвокатської таємниці та інші гарантії адвокатської діяльності; незаконного перешкоджання останній; недостатній обсяг прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності, необхідність їх подальшого розширення.

Цілі адвокатури: забезпечення сталого розвитку інституту адвокатури, сприяння її розвитку та зміцненню авторитету в суспільстві та державі; захист професійних прав та гарантій

адвокатської діяльності; врахування міжнародних стандартів розвитку адвокатської професії та кращого досвіду іноземних країн; недопущення порушень праві свобод людини і громадянина; утвердження в Україні принципів правової держави та громадянського суспільства; донесення та врахування спільної наукової думки та участі адвокатської спільноти в державотворчих процесах, що потребує широкого професійного обговорення і законотворчого реагування.

Наголошуючи на конституційному статусі адвокатури зазначимо, що ніхто не може обмежити конституційне право громадян на професійну правничу допомогу; професійні права. Честь і гідність адвоката гарантуються і охороняються Конституцією України, законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [2] та іншими законами, а життя, здоров'я, честь і гідність адвоката перебувають під охороною держави і посягання на них тягне за собою відповідальність, передбачену законом.

Зокрема, заборона будь-якого втручання і перешкод здійсненню адвокатської діяльності; заборона вимагати від адвокатів та від професійно пов'язаних із ними осіб надання відомостей, що є адвокатською таємницею; заборона допиту адвокатів з питань, що містять адвокатську таємницю; окремий порядок проведення стосовно адвокатів оперативно-розшукових заходів чи слідчих дій, що можуть проводитися виключно з дозволу суду; заборона проведення огляду, розголошення, витребування чи вилучення документів, пов'язаних із здійсненням адвокатської діяльності; спеціальний режим охорони життя, здоров'я, честь і гідність адвокатів та членів їхніх сімей (ст. 397 КК України [4] – втручання в діяльність захисника чи представника особи, ст. 398 КК України – погроза або насильство щодо захисника; ст. 399 КК України – знищення майна захисника чи представника; ст. 400 КК України – посягання на життя захисника чи представника); заборона втручання у приватне спілкування адвокатів з клієнтами; заборона втручання у правову позицію адвоката та багато інших (ст. 23 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність») [2].

Конституційне право на професійну правову допомогу необхідно розглядати як один з ключових елементів у механізмі реалізації права особи на судовий захист (ст. 55 Конституції України) [1] та реалізації всього обсягу конституційних прав і свобод громадян. За змістом ст. 64 Конституції України [1] конституційне право кожного на професійну правничу допомогу не може бути обмежене. Ніхто – ні громадяни, ні держава – не має права перешкоджати отриманню правової допомоги. Але необхідно звернути увагу на те, що зазначені та інші гарантії адвокатської діяльності спрямовані на забезпечення саме клієнтів адвокатів ефективною правовою (правничою) допомогою та є системою гарантованих державою запобіжників будь-якого стороннього впливу.

Звернемося до п. 16 ч. 1 ст. 23 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [2], яка закріплює один із видів гарантії адвокатської діяльності – заборону ототожнювати адвоката з клієнтом.

Проблематика правової заборони на ототожнення адвокатів з клієнтами встановлена Основними принципами про роль юристів ООН і є міжнародним стандартом гарантій адвокатської діяльності [3].

На жаль, в Україні порушення цієї заборони перетворюється на поширену практику в діяльності судів і правоохоронних органів. Відкриваються провадження, де адвокат ідентифікується як учасник злочинного угруповання разом із своїм клієнтом.

Окремо слід зазначити те, що висвітлення цих тем засобами інформації та активістами формують негативну громадську думку про інститут адвокатури та спроби чинити максимальний тиск на захисників у окремих судових справах.

Ототожнення адвокатів з клієнтами – це не тільки заяви окремих осіб або упереджені висловлювання. Цей певний, вже усталений тип порушень професійних прав адвокатів, який на сучасному етапі розвитку держави набув нової форми – агресивної тактики та форми поведінки, стратегії такої поведінки, часто і замовний характер таких дій, замаху на життя адвоката, намагання психологічного та фізичного впливу з боку окремих радикальних організацій та окремих осіб. Ці дії не тільки є морально загрозливими, вони є дискримінаційними за принципом порушення рівності всіх перед законом і порушення конституційних прав лю-

дини і громадянина. І простого констатування цих фактів, або інформування міжнародних партнерів як про окремі випадки ототожнення адвоката з клієнтом у резонансних справах, так і про усталену тенденцію у практиці судів, правоохоронців та громадських активістів, явно недостатньо.

Відсутність оперативного судового контролю в проблематиці тиску на адвоката, ігнорування органами досудового слідства заборони ототожнювати адвокатів з клієнтами, відсутність механізму швидкої конкретної правової реакції, відсутність тенденції реакції держави на кожен випадок такого порушення прямо пов'язані з відсутністю дієвого механізму притягнення винних осіб до відповідальності і поблажливостю у виді покарання за вчинення зазначених правопорушень.

Результатом неврегульованості цих процесів є ганебний для держави стан захисту професійних прав та гарантій адвокатської діяльності. У статистичних даних цей результат має такий вигляд.

В Україні в провадженні за період з 2013 р. (дата початку функціонування Єдиного реєстру досудових розслідувань) по теперішній час за статтями 397–400 КК України перебувають 512 кримінальних проваджень, за якими не прийнято жодного рішення, що складає приблизно 44% (рис.1) [5]. Наведемо аналіз:

Таблиця 1

Аналіз порушених кримінальних проваджень за фактами порушення прав адвокатів в Україні в цілому по роках

Рік	Кількість проваджень
2013	310
2014	135
2015	178
2016	234
2017	315
1 квартал 2018 року	48

Таким чином, зростання рівня злочинів, спрямованих на перешкодження здійсненню адвокатами своїх професійних прав, має такий вираз (рис. 1):

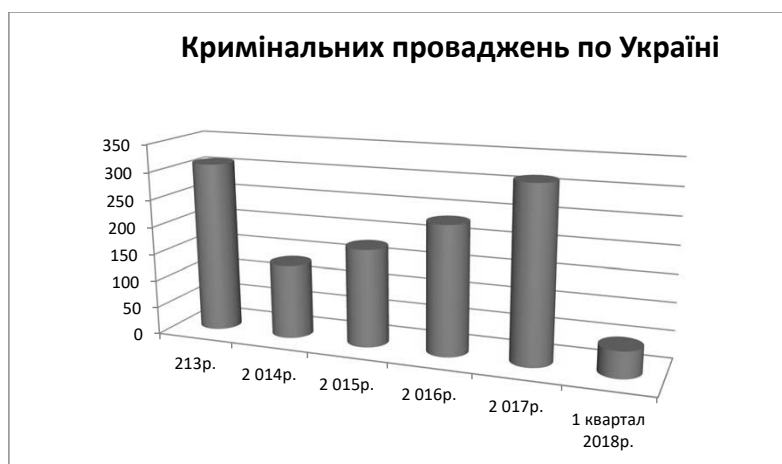

Рис. 1. Зростання рівня злочинів, спрямованих на перешкодження здійсненню адвокатами своїх професійних прав.

За результатами 2019 р. статистика порушень професійних прав та гарантій адвокатської діяльності лише по Київській області має таку тенденцію зростання (рис. 2):

НАЙБІЛЬШ ПОВТОРЮВАНІ ПОРУШЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ПРАВ АДВОКАТІВ:

1. Вилучення документів, комп'ютерної техніки та електронних носіїв, на яких міститься інформація, що становить адвокатську таємницю.
2. Проведення слідчих дій в приміщеннях адвокатів без завчасного повідомлення Ради адвокатів Київської області.
3. Проведення обшуків службовими особами правоохоронних органів, які не зазначені в ухвалі суду та не уповноважені на проведення процесуальних дій.

Показники за 2019 рік

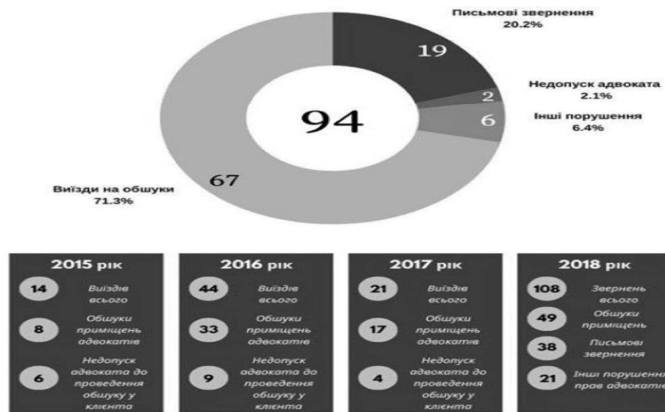

Рис. 2. Статистика порушень професійних прав та гарантій адвокатської діяльності по Київській області.

Рада адвокатів Дніпропетровської області провела свій аналіз та надала звіт про порушення професійних прав та гарантій адвокатської діяльності в Дніпропетровській області за 2019 р. (рис. 3).

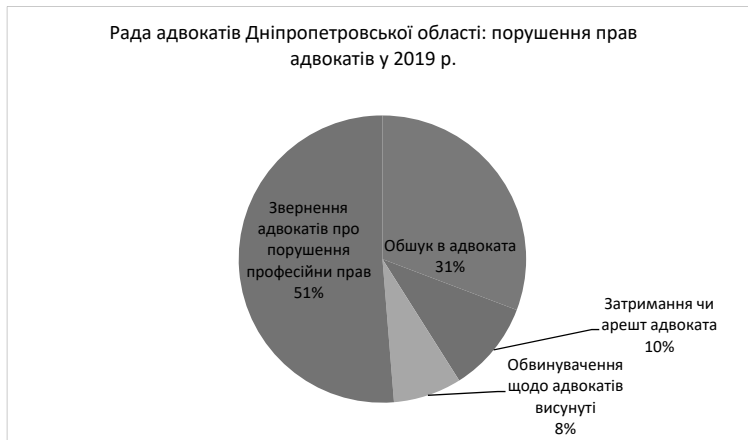

Рис. 3. Порушення прав адвокатів Дніпропетровської області у 2019 році

Переслідування та утиски представників юридичної професії завдають удар по самому серцю конвенційної системи. Тому обшуки в будинках або офісах адвокатів мають підлягати особливо суворому контролю. Цій проблематиці дав правову оцінку ЄСПЛ у рішенні щодо справи «Круглов та інші проти Росії» (заява № 11264/04 і 15 інших заяв) [6].

Таким чином, відсутність гарантії держави в невідворотності покарання за фактом кожного порушення професійних прав адвоката та гарантій адвокатської діяльності; невідзначеність держави та відсутність створеної системи особливих гарантій прав адвокатів в цілому і професійної таємниці особливо – в інтересах належного відправлення правосуд-

дя, з огляду на роль адвокатів як посередників між сторонами спору і судами – є негативним явищем в умовах сучасного розвитку права і держави в Україні, яке потребує безвідкладного реагування та виправлення на законодавчому рівні.

Окрему роль в забезпеченні виконання вимог законодавства, що гарантує захист професійних прав і гарантій адвокатської діяльності, відіграє такий вагомий важель, як участь незалежного спостерігача під час проведення окремої категорії слідчих розшукових і процесуальних дій і рішень, яким є представник професійної адвокатської спільноти – член ради адвокатів.

Так, ч. 2 ст. 23 Закону України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність» [2] встановлено, що під час проведення обшуку чи огляду житла, іншого володіння адвоката, приміщень, де він здійснює адвокатську діяльність, тимчасового доступу до речей і документів адвоката має бути присутній представник ради адвокатів регіону. Для забезпечення його участі службова особа, яка буде проводити відповідну слідчу дію чи застосовувати захід забезпечення кримінального провадження, завчасно повідомляє про це раду адвокатів регіону за місцем проведення такої процесуальної дії.

Порушення вказаних гарантій полягає в перекручуванні зазначеної процедури при проведенні обшуку і має такий вигляд: спочатку посадові особи досудового слідства/чи процесуальний керівник прибувають на місце проведення обшуку в приміщення робочого місця адвоката і лише після цього відбувається (як правило телефонне) повідомлення ради адвокатів відповідного регіону про необхідність прибути до адвоката на місце обшуку. Проблема неврегульованості терміна «завчасне повідомлення» віддає такий важливий інструмент гарантій адвокатської діяльності, як «завчасність» на особистий розсуд посадової особи, що проводить обшук. Можливо, у невеличкому населеному пункті таке «завчасне» повідомлення дасть можливість прибути представнику ради адвокатів за 15 хвилин, але в такому місті, як Дніпро прибути на обшук менш ніж за півгодини неможливо, у місті Києві це може зайняти і 1 годину. Законодавець не визначив час, який є достатнім; термін «завчасність», чим і надав посадовим особам досудового слідства можливість особистого його тлумачення і маніпулювання ним.

Але за наявності завчасного повідомлення ради адвокатів неприбуття для участі в обшуку його представників не перешкоджає проведенню такого обшуку. І обшук проводиться, попри прописані в Законі [2] гарантії, які мали сприяти недопущенню порушення адвокатської таємниці і гарантій адвокатської діяльності. Адже гарантія перебування незалежного професійного спостерігача від професійної адвокатської спільноти є запобіжником у недопущенні незаконного втручання в професійну діяльність адвоката і захистом від несанкціонованого розкриття адвокатської таємниці щодо інших клієнтів обшукуваного адвоката, стосовно якого судовим рішенням про дозвіл на обшук приміщення не надано право на розкриття адвокатської таємниці. Адже гарантія недоторканності адвокатської таємниці є одним із основоположних інститутів захисту прав та основоположних свобод людини.

Тенденція категоричного недотримання вимог щодо гарантій професійної діяльності адвокатів, чітко визначених п. 12 ч. 1 ст. 23 Закону України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність» [2], згідно з яким орган або посадові особи, що затримали адвоката або застосували до нього запобіжний захід, зобов'язані негайно повідомити про це відповідну раду адвокатів регіону.

Необхідно знов звернути увагу на законодавче визначення терміна «негайно», і на відсутність правових наслідків щодо посадових осіб, які, розтлумачивши термін «негайно» в проміжок певного часу, або повідомили відповідну раду адвокатів регіону про затримання адвоката, або через годину, або через дві. Які наслідки цих неправомірних дій для посадової особи? Жодних.

Саме тому, через відсутність загрози невідворотного покарання, механізму швидкого реагування на порушення маємо мінімальний рівень поваги і до Закону, і до статусу адвоката, і до професії, і до інституту адвокатури в цілому.

Такі законодавчі вимоги забезпечення дотримання професійних прав та гарантій адвокатської діяльності, як, наприклад, надання оригіналу та копії ухвали слідчого судді про дозвіл на проведення обшуку навіть при перевірці тексту ухвали на відповідність, наприклад, фактичним даним (правильність адреси, прізвища, строк дії ухвали тощо), не нада-

ють можливості оперативної реакції і припинення порушення відповідних прав ані на стадії винесення ухвали слідчого судді (вона окремо не оскаржується), ані на стадії виконання цієї ухвали (процес і процедура проведення обшуку також окремо не оскаржуються, ст. 235 Кримінального процесуального кодексу) [7].

Наприклад, в ухвалі слідчого судді, якою надається дозвіл на обшук в приміщенні адвокатського об'єднання зазначено, що суд для відшукування документів, які цікавлять слідство і які перепбувають в адвоката А., дозволяє обшукати приміщення в будівлі № 13, де розташовано Адвокатське об'єднання «ХХХ». Таким чином, заздалегідь розуміючи, що адвокатське об'єднання, це юридична особа, створена шляхом об'єднання двох або більше адвокатів (учасників) (ст. 15 ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [2], тобто в обшукуваному приміщенні знаходяться робочі місця 2 і більше адвокатів), і таким формулюванням в ухвалі слідчого судді наперед надається органу досудового слідства можливість і право порушувати адвокатську таємницю інших адвокатів – членів адвокатського об'єднання, які перебувають в цьому приміщенні і які жодним чином не причетні до цього кримінального провадження. Такі вимоги закону, як, наприклад, неприпустимість проведення огляду, витребування та вилучення документів, пов'язаних зі здійсненням адвокатської діяльності, враховуючи, що це є порушенням п. п. 2, 4 ч. 1 ст. 23 профільного закону та ст. 161 КПК України [7], - в таких випадках прямо не виконуються.

Окремо слід відзначити проблему присутності так званих «маски-шоу» – оперативних спецпідрозділів для силової підтримки слідчого, який проводить обшук в робочому приміщенні адвоката. Питання дотримання гарантій адвокатської діяльності у цьому випадку виникають не лише через високу ймовірність безпідставного застосування з їхнього боку фізичної сили і психологічного тиску на адвоката, але і в процесуальній підставі такого тиску, що начебто просто було врегулювати шляхом надання слідчим обшукуваній особі постанови керівника органу досудового розслідування про створення групи слідчих/прокурорів (ч. 2 ст. 38, п. 1 ч. 2 ст. 39, ч. 1 ст. 236 КПК) [7]. Але за відсутності представника ради адвокатів і присутності 15 і більше осіб у масках, які мають можливість вільно та неконтрольовано пересуватися по об'єкту, де розпочався обшук, це практична проблема. Намагання держави, йти шляхом вирішення цих проблем знайшло своє часткове відображення при прийнятті змін до КПК України (наприклад, у частині обов'язкового порядку фіксації обшуку за допомогою аудіо- і відеозапису та інші: зміни, внесені згідно із Законами № 394-VIII від 13.05.2015, № 769-VIII від 10.11.2015, № 2213-VIII від 16.11.2017; в редакції Закону № 2147-VIII від 03.10.2017), але комплексно ці зміни ситуацію докорінно не змінили.

Висновок. Таким чином, незважаючи на той факт, що порушення гарантій адвокатської діяльності тягнуть за собою дисциплінарну та кримінальну відповідальність, зокрема за ст. ст. 162, 364, 365, 367, 397, 398, 399 Кримінального кодексу України, ці норми фактично є «мертвими», вони не працюють, тобто роль запобіжника, яку покладав на них законодавець (гарантія неприпустимості порушень), вони не виконують, бо є неефективним методом захисту. Необхідно, по-перше, розробити нову вдосконалену, науково-обґрунтовану концепцію захисту і неухильного дотримання норм Конституції та законів України щодо прав і гарантій адвокатської діяльності з метою встановлення дієвих механізмів запобігання та недопущення оперативного реагування та судового контролю у випадках посягання на життя, здоров'я адвоката, недоторканність його офісу чи іншого володіння, перешкоджання здійсненню адвокатської діяльності. Беззастережно встановити право адвоката на застосування не заборонених законом технічних засобів без будь-якого дозволу посадових осіб або суду, в тому числі з метою фіксації не тільки обшуку та огляду, а й інших процесуальних дій, у яких адвокат бере участь; законодавчо забезпечити безперешкодний доступ до приміщень судів у робочий час, а також до приміщень судів, органів прокуратури, поліції, правоохоронних органів, установ для попереднього ув'язнення та виконання покарань, органів державної влади у будь-який час, якщо в цих приміщеннях перебуває або утримується клієнт; процесуально зафіксу-

вати обов'язковість участі адвоката у будь-яких слідчих або процесуальних діях, у яких бере участь клієнт або які проводяться відносно клієнта; законодавчо забезпечити право на оскарження в стадії досудового слідства процедури обшуку, тимчасового доступу до речей та документів.

По-друге, розширити обсяг гарантій адвокатської діяльності, законодавчо передбачивши, що затримання адвоката або обрання стосовно нього запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою чи домашнього арешту до ухвалення обвинувального вироку судом не може бути здійснено без згоди відповідної ради адвокатів регіону; будь-які заходи забезпечення кримінального провадження, оперативно-розшукові заходи та слідчі (розшукові) дії, в тому числі негласні, відносно адвоката, застосування до нього запобіжного заходу, затримання або будь-яке обмеження свободи пересування адвоката під час досудового розслідування кримінального правопорушення має здійснюватися виключно у зв'язку із кримінальними правопорушеннями, у вчиненні яких підозрюється адвокат на підставі ухвали слідчого судді відповідного суду, постановленої за клопотанням Генерального прокурора України, його заступників, прокурора області (така ухвала може бути оскаржена); законодавчо визначити, що копія повідомлення адвоката про підозру у вчиненні кримінального правопорушення має одночасно вручатися (направлятися) представнику ради адвокатів регіону; під час затримання адвоката, повідомлення йому про підозру має бути забезпечена обов'язкова присутність члена ради адвокатів регіону, повідомленої завчасно у розумні строки; прямо законодавчо заборонити огляд та вилучення належних адвокату засобів зв'язку, комп'ютерної техніки та накопичувачів інформації, які можуть містити адвокатську таємницю, незалежно від наявності згоди клієнта; законодавчо закріпити визнання представника Ради адвокатів України та регіону учасником кримінального провадження з визначенням у КПК України його процесуального статусу, правом не лише бути завчасно (не менш ніж за три години) повідомленим про слідчу дію та бути присутнім при її проведенні, а й право ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення певних процесуальних дій, що зазначаються у протоколі.

По-третє, посилити кримінальну відповідальність за злочини проти адвокатів, у тому числі за рахунок посилення санкцій ст. 397, 398, 399, 400 КК України, вміщення в диспозицію зазначених статей слова «адвокат» поряд зі словами «захисник» та «представник»; встановити кримінальну відповідальність за проведення щодо адвоката незаконних слідчих дій (обшук, вилучення речей бо документів, допит адвоката як свідка тощо), які здійснено завідомо без достатніх підстав або які призвели до примусового розголошення адвокатської таємниці (можливо за рахунок доповнення диспозиції ст. 397 КК України). Встановити дисциплінарну відповідальність за виявлення неповаги до адвокатської професії та адвокатів.

Список використаної літератури

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 р. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 27. Ст. 282.
3. Основні принципи, що стосуються ролі юристів. Прийнято Восьмим Конгресом ООН щодо передження злочинності та поведження з правопорушниками; Гавана, 27 серпня – 7 вересня 1990 року.
4. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д.С. Азаров та ін.; за заг. ред. О.М. Джужі, А.В. Савченка, В.В. Чернея. К.: Юрінком Інтер, 2017. 1104 с.
5. Мацко В. Гарантії адвокатської діяльності міф чи реальність. URL: <https://unba.org.ua/publications/3464-garantii-advokats-koi-diyal-nosti-mif-chi-real-nist.html>.
6. Практика ЕСПЛ. Український аспект. «ECHR. Ukrainian Aspect». URL: <https://www.echr.com.ua/yespl-nagadav-suddyam-pro-kriteri%D1%97-pravomirnosti-obshukiv-v-advokativ/>
7. Кримінальний процесуальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2013. № 9-10, № 11-12, № 13. Ст. 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.